

UDK:303.443:328.34:368:347(094.46)(497.11):343.791:347.53:343.287:347.961

Mr Slobodan N. Ilijčić¹

PRIKAZ SAVETOVANJA

AKTUELNA PITANJA SAVREMENOG ZAKONODAVSTVA NA DVADESET DRUGIM BUDVANSKIM PRAVNIČKIM DANIMA

Savez udruženja pravnika Srbije i Republike Srpske organizovali su 22. Budvanske pravničke dane, koji su održani od 4. do 8. juna 2017. godine. Višegodišnja opšta tema ovog savetovanja pravnika u Budvi glasila je „Aktuelna pitanja savremenog zakonodavstva“. Iz okvira opšte teme za 2017. godinu odabrane su tri teme: (1) Prednacr građanskog zakonika Republike Srbije (dalje u tekstu: Prednacr); (2) Imovinskopravni odnosi, postupci; (3) Upravno i radno zakonodavstvo. U zborniku radova sa ovog savetovanja odštampano je 14 referata. Ovaj prikaz obuhvatiće pogled na referate koji su neposredno obrađivali temu o osiguranju, ili su teme referata bile u vezi sa osiguranjem.

1. Referat koji je neposredno obradio temu o osiguranju

1. 1. U zborniku radova samo je referat prof. dr Nataše Petrović Tomić neposredno obradio temu o osiguranju, pod naslovom „Ključni nedostaci predloženog regulatornog okvira osiguranja u pogledu nepravičnih klauzula“. U uvodu referata izložena je definicija nepravične ugovorne klauzule, inspirisane dvema direktivama EU iz oblasti potrošačkog prava. Prema toj definiciji, nepravična ugovorna klauzula ima za cilj ili posledicu stvaranje značajne neravnoteže između prava i obaveza ugovornih strana, i to na štetu potrošača. Već u uvodu izložena su dva mišljenja

¹ Autor je član Predsedništva Udruženja pravnika Srbije
I-mejl: slobodanilijic@yahoo.com
Rad je primljen: 2. 9. 2017.
Rad je prihvaćen: 15. 9. 2107.

francuskih teoretičara prava osiguranja, koji smatraju nepotrebnim da se za ugovorne odnose osiguranja koristi potrošačkopravna zaštita. Po jednom mišljenju, u zakonima o ugovornom odnosu osiguranja predviđena je dovoljna zaštita, čime je isključena primena potrošačkog prava i instituta nepravilne ugovorne klauzule u ugovornom odnosu osiguranja. Dalje, ovo mišljenje je obuhvatilo i stav da se potrošačkopravna zaštita i institut nepravilne klauzule ne može na isti način posmatrati u ugovornim odnosima gde nije propisana zaštita slabije strane i u ugovornom odnosu osiguranja, gde je zaštita slabije strane propisana i poznata. Po drugom mišljenju, pravila potrošačkopravnih propisa o nepravilnim klauzulama mogu se u ugovornopravnom odnosu osiguranja primenjivati kao supsidijarna ili sporedna pravila. Autorka referata je oba mišljenja ocenila kao radikalna i dalje u tekstu referata nastojala je da ih pobije. Prvo, referent je mišljenja da je potrošačkopravna zaštita dostigla visok opšti nivo u društvu i da je zaštita osiguranika opravdana iz sledećih razloga: (1) zbog posebne tehnike složenog ugovora; (2) zbog predmeta ugovora, koji treba da obezbedi siguran privatni život; (3) zbog ekonomske moći osiguravača pri zaključenju ugovora; (4) zbog javljanja nepravilnih klauzula u ugovorima o osiguranju. Drugo, primena nepravilnih klauzula na ugovor o osiguranju stvara teškoće, koje se sastoje u tome što nije jednostavno utvrditi narušavanje ravnoteže između prava i obaveza ugovornih strana. Treće, domen primene nepravilnih klauzula u ugovoru o osiguranju je ograničen jer se na ugovore o osiguranju koje zaključuju profesionalci ne mogu primeniti nepravilne klauzule iz potrošačkog prava. Četvrto, osnovno je pitanje koje su to klauzule kod ugovora o osiguranju koje se mogu odrediti kao nepravilne? Da li su to sve klauzule iz ugovora ili samo neke od njih, i koje? Od odgovora na ova pitanja zavisiće efikasnost zaštite potrošača usluga osiguranja.

Odrednica iz naslova referata – ključni regulatorni okvir osiguranja – odnosi se pre svega na član 1399. Prednacrta građanskog zakonika Republike Srbije, zatim na važeći zakon Srbije iz materije zaštite potrošača, kao i na jedan deo evropske pravne tekovine u oblasti zaštite potrošača i prava osiguranja. U referatu je podržan citirani član jer uvažava specifičnosti ugovora o osiguranju i omogućava primenu nepravilnih klauzula kod svih takvih ugovora. Razmatrajući istorijske i teorijske aspekte instituta nepravilne klauzule, autorka je objasnila ko je, gde i kada prvi upotrebio termin nepravilne klauzule u svetu, a zatim je konstatovano da je Prednacrt kao nepravilnu klauzulu označio onaj deo ugovora o osiguranju o kome se nije pregovaralo i koji stvara nejednakost u pravima i obavezama za ugovarača osiguranja, osiguranika i korisnika osiguranja. Pošto je u centar pažnje postavila različite aspekte – odredbe o kojoj se nije pojedinačno pregovaralo – referentkinja je došla do uverenja da postoji neslaganje između definicije nepravilnih klauzula sadržanih u važećem zakonu Srbije o zaštiti potrošača i definicije nepravilnih klauzula u Prednacrtu. Analizu elemenata instituta nepravilne klauzule – značajne neravnoteže između prava i obaveza na štetu potrošača – referentkinja je započela

ukazivanjem na to da je u verzijama Direktive EU 93/13 na engleskom, francuskom i nemačkom jeziku zapazila znatne razlike upravo kod nimenovanja ovog elementa. Izlaganje o ovom elementu zaokružila je preporukom da se pomenute razlike otklone i izbegnu različite interpretacije u sudskoj praksi i u drugim oblastima. Kod sledećeg elementa – kriterijumi procene nepravične klauzule – referentkinja je konstatovala da je kriterijume lakše ostvariti prilikom zaključenja ugovora o osiguranju nego naknadno, u toku izvršenja. Za element instituta nepravične klauzule – pravne posledice – u referatu je ukazano da nepravičnu odredbu ugovora sud može da oglasi ništavom a da ugovor u ostalim delovima ostane na snazi. Pretposlednji element instituta nepravične klauzule razmotren u referatu odnosio se na izuzetke od primene. Pošto su citirane odgovarajuće odredbe člana 1399. Prednacrta, koje predviđaju izuzetke od primene instituta nepravične klauzule, u referatu je zaključeno da one ograničavaju primenu ovog instituta. U zaključku je konstатовano da su odredbe člana 1399. Prednacrta rezultat pristupa copy-paste, pa je u tom smislu u četiri tačke predloženo kako da se koriguju.

2. Referati čije su teme bile u vezi sa osiguranjem

2.1. Predsednik Komisije za izradu Građanskog zakonika **akademik prof. dr Slobodan Perović** prezentirao je referat pod naslovom „Prednacrt Građanskog zakonika Republike Srbije“. Posle izlaganja načela na kojima je koncipiran Prednacrt, u okviru poglavlja o primeni ovih načela on se osvrnuo i na odredbe o pravu osiguranja. Istakao je da su u odnosu na Zakon o obligacionim odnosima u Prednacrtu proširene odredbe u pogledu odgovornosti za štetu u slučaju saobraćajnog udesa, javnih demonstracija i manifestacija, terorističkih akata, odgovornosti za štetu od građevine, odgovornosti za štetu od životinja, kao i za druge vidove deliktne odgovornosti. Navodeći sadržinu liste imenovanih ugovora u Prednacrtu, autor je podvukao da su imenovanim ugovorima obuhvaćene sve vrste osiguranja.

2.2. „Subjektivna deliktna odgovornost prema Prednacrtu srpskog građanskog zakonika“ naslov je referata koji je podneo **prof. dr Miodrag Orlić**, član Vladine Komisije za izradu Građanskog zakonika Republike Srbije. U zaključku referata navedeno je da je Komisija za izradu Prednacrta srpskog građanskog zakonika predložila povratak na sistem deliktne odgovornosti, sadržan u Skici za zakonik o obligacijama i ugovorima prof. dr Mihaila Konstantinovića. On se pri tome oslanjao na shvatanje koje se ukorenilo u sudskoj praksi naših sudova i na preovlađujuće tokove u uporednom pravu. Polazeći od tih osnova, Komisija je, pored ostalog, promenila odredbe Zakona o obligacionim odnosima u odnosu na subjektivnu deliktnu odgovornost i pravila o pojmu krivice, posle čega su u zaključku referata citirani stav 1. člana 295. Prednacrta i član 299. Prednacrta.

2.3. Referat **prof. dr Nikole Bodiroke** obradio je temu „Disciplinska odgovornost javnih beležnika“. Ta tema je u vezi sa obaveznim osiguranjem od profesionalne odgovornosti javnog izvršitelja za štete prouzrokovane trećim licima, koja je uvedena Zakonom o izvršenju i obezbeđenju. U referatu, istina, nije razmatran ovaj oblik obaveznog osiguranja, ali je nesumnjivo da teža i lakša disciplinska povreda sadrži u sebi grešku od značaja za ovaj oblik obaveznog osiguranja.

3. U radu na 22. Budvanskim pravničkim danima učestvovali su i zaposleni u društvima za osiguranje.